

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-33)

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ (2025)

Dünya Kadınlar Günü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde bir dönüm noktası olarak kabul edilen 1857 yılına dayanan ve Birleşmiş Milletler tarafından uluslararası bir gün olarak ilan edildiği 1975 yılından günümüze kadar da kadınların sivil, sosyal ve politik haklarının gündeme getirildiği ve savunulduğu bir gündür.^{1,2} Günümüzde kadın haklarındaki ilerleme son derece yavaş ve dengesiz gerçekleşmektedir. Halen her 10 dakikada bir kadın kendi ailesinden biri tarafından öldürülmekte, kadınların iş gücüne katılım oranı yıllardır yerinde saymakta ve küresel iklim değişikliğinden en çok kadınlar ve kız çocukları etkilenmektedir.²

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, tüm kadın ve kız çocuklarının eşit haklarını elde etmek için şimdiye kadar oluşturulmuş en kapsamlı plandır. 1995'te Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda 189 ülke tarafından kabul edilen Platform, 12 "kritik alan" eylem alanına odaklanmaktadır. Bunlar iş ve ekonomi, siyasete katılım, barış, çevre, kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi, ve daha fazlasını kapsamaktadır.³ Birleşmiş Milletler, Pekin deklarasyonunun 30'uncu yılında eşitsizlikleri azaltmak ve kitleleri harekete geçirmek için Dünya Kadınlar Günü'nü fırsat olarak görmüş, 2025 yılı Dünya Kadınlar Günü temasını "**TÜM Kadınlar ve Kız Çocukları İçin; Haklar, Eşitlik ve Güçlenme!**" olarak belirlemiştir.⁴ Tema kapsamında üye ülkelere aşağıdaki alanlarda eyleme geçmeleri çağrısında bulunulmuştur:

1. Kadın ve kız çocuklarının haklarını geliştirin: Her türlü şiddete, ayrımcılığa ve sömürüye karşı çıkarak kadınların ve kız çocuklarının tüm insan hakları için mücadele edin.
2. Cinsiyet eşitliğini teşvik edin: Kapsayıcılık ve güçlenmeyi sağlamak için sistematik engelleri ele alın, ataerkilliği ortadan kaldırın, köklü eşitsizlikleri dönüştürün ve gençler de dahil olmak üzere dışlanmış kadınların ve kızların seslerini yükseltin.
3. Güçlenmeyi teşvik edin: Eğitime, istihdama, liderliğe ve karar alma alanlarına kapsayıcı bir şekilde erişimi sağlayarak güç yapılarını yeniden tanımlayın. Genç kadınların ve kızların liderlik etme ve yenilik yapma fırsatlarına öncelik verin.

Dünya Ekonomik Forumu tarafından her yıl yayınlanan "Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Uçurumu Raporu"nda Türkiye ne yazık ki 146 ülke arasında 127'inci sırada yer almaktadır. Ekonomik katılım ve fırsatlar (133. sıra), politik güçlenme (114. sıra), sağlık ve hayatta kalma (98. sıra) ve eğitime erişim (90. sıra) alt başlıkları özelinde Türkiye'nin sırası yine dünya genelinin oldukça gerisinde kalmaktadır.⁵

Türkiye'de kadınlar, toplam milletvekili sayısının %19,9'unu oluşturmakta ve kabinede sadece bir kadın bakan bulunmaktadır. Kadınların istihdama katılımı erkeklerin yarısından daha düşüktür. Bununla birlikte tüm eğitim düzeylerinde erkeklerin kazancı kadınların kazancından daha yüksek olarak gerçekleşmektedir. Kadınların %27,4'ü yaşadığı çevrede gece yalnız yürürken kendini güvensiz hissetmektedir.⁶

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiş olsa da mevcut tablo ülkemizde ve dünyada halen ciddi çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

¹ [Internet] History of Women's Day, United Nations, <https://www.un.org/en/observances/womens-day/background> Erişim Tarihi: 4.3.2025

² [Internet] Never backing down: Women march forward for equal rights, UN Women, <https://www.unwomen.org/en/articles/timeline/never-backing-down-women-march-forward-for-equal-rights> Erişim Tarihi: 4.3.2025

³ [Internet] The Beijing Declaration and Platform for Action at 30, and why that matters for gender equality, UN Women, <https://www.unwomen.org/en/articles/explainer/the-beijing-declaration-and-platform-for-action-at-30-and-why-that-matters-for-gender-equality> Erişim Tarihi: 4.3.2025

⁴ [Internet] International Women's Day 2025, UN Women, <https://www.unwomen.org/en/get-involved/international-womens-day> Erişim Tarihi: 4.3.2025

⁵ [Internet] World Economic Forum. 2024. Global Gender Gap Report 2024. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024/> Erişim Tarihi: 4.3.2025

⁶ İstatistiklerle Kadın, TÜİK, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675>